

Nr 241.

Ankom till riksdagens kansli den 19 juni 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående anslag för budgetåret 1945/46 till utrotning av råttor och möss.
(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr L. Bondeson (I: 2) och den andra inom andra kammaren av herr A. Larsson i Karlstad (II: 2), har hemställts, att riksdagen dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder snarast möjligt för utrotning av råttor och möss, dels ock beviljar ett anslag å 40 000 kronor, vilka medel torde för ändamålet ställas till medicinalstyrelsens förfogande.

Av handlingarna i det i motionerna omnämnda ärendet framgår följande.

Hösten 1943 tillkallade statens livsmedelskommission särskilda sakkunniga, representerande olika intresserade myndigheter och institutioner, för att utreda frågan om en effektivisering av bekämpandet av råttor och möss. De sakkunniga ha utgjorts av professorn E. L. Abramson, statens institut för folkhälsan, ordförande, professorerna J. B. Hülphers och A. V. Sahlstedt, veterinärhögskolan, professorn C. A. Kling och docenten G. C. O. Olin, statens bakteriologiska laboratorium, professorn A. Hjärre, statens veterinärmedicinska anstalt, laboratorn och överläraren R. Spaak, statens institut för folkhälsan samt sundhetsinspektören R. Ströman, Stockholms stads hälsovårdsnämnd. I de sakkunnigas överläggningar hava dessutom deltagit 1:e provinsialläkarna R. J. M. Hallgren och C. A. Yllner i egenskap av t. f. medicinalråd samt chefen för livsmedelskommissionens produktionsavdelning, professorn Å. Åkerman.

Sedan de sålunda tillkallade sakkunniga avgivit ett betänkande med förslag till vissa åtgärder för utrotande av råttor och möss, har medicinalstyrelsen den 29 april 1944 avgivit yttrande över nämnda betänkande, däri styrelsen framställt vissa erinringar och förslag.

Därefter har *livsmedelskommissionen* i skrivelse den 16 juni 1944 — med biläggande av förenämnda betänkande och yttrande ävensom förnyade yttranden av vissa av de sakkunniga, vilka beretts tillfälle taga del av vad medicinalstyrelsen anfört — gjort framställning i ämnet till Kungl. Maj:t. Häri yttrar kommissionen i huvudsak följande.

I likhet med de sakkunniga och medicinalstyrelsen anser livsmedelskommissionen det angeläget, att mera energiska åtgärder än hittills vidtagas för att bekämpa råttor och möss. De sakkunniga ha föreslagit, att man för detta ändamål i första hand skall under omkring ett år bedriva försöksverksamhet dels genom en allmän upplysningskampanj och dels genom försöksutrotning av råttor inom visst område, samt att frågan om mera permanenta åtgärder för ett rationellt rättutrotande borde göras till föremål för utredning först efter det försöksverksamheten avslutats. Medicinalstyrelsen åter har an-

sett, att en allsidig utredning om permanenta åtgärder till råttbekämpande snarast möjligt bör igångsättas.

Såsom de sakkunniga framhållit, torde väl värdefulla erfarenheter rörande permanenta åtgärder för råttbekämpning kunna vinnas bland annat under den föreslagna försöksutrotningen. Å andra sidan torde emellertid, på sätt medicinalstyrelsen framhållit, utredningen till stor del kunna bedrivas oberoende av nämnda försöksverksamhet. Med hänsyn till sistnämnda förhållande och till önskvärdheten av att kraftiga åtgärder så snart som möjligt vidtagas för att minska antalet råttor och möss ansluter sig livsmedelskommissionen till medicinalstyrelsens uppfattning att den allsidiga utredningen bör igångsättas snarast möjligt.

Rörande lämpligheten i och för sig av att en försöksverksamhet för råttutrotning, innefattande bland annat upplysningsverksamhet och försöksutrotning, kommer till stånd, föreligger ingen meningsskiljaktighet mellan de sakkunniga och medicinalstyrelsen. Även livsmedelskommissionen anser en dylik försöksverksamhet synnerligen önskvärd. Rörande detaljerna i densamma vill livsmedelskommissionen anföra följande: Kommissionen ansluter sig till förslaget att en särskild konsulent anställes för en tid av ett år med uppgift att leda försöksverksamheten. Med hänsyn till att konsulenten härvid kommer att i främsta rummet samarbeta med hälsovårdsnämnderna, vilka lyda under medicinalstyrelsen, synes det lämpligast att konsulenten, intill dess ovan omförmälda utredning blivit slutförd, är anställd hos och avlönad av medicinalstyrelsen. Frågan om vilket organ, som bör handha ledningen av mera permanenta åtgärder för råttbekämpandet, torde böra beaktas vid utredningen. I likhet med medicinalstyrelsen anser kommissionen, att försöksutrotning bör ske även inom ett tättbebyggt område, då härigenom erfarenheterna av råttutrotningsarbetet bli mer allsidiga än eljest skulle blivit fallet. Vad angår frågan om utbetalande av bidrag av allmänna medel till rättsäkring av byggnader inom försöksområdena vill livsmedelskommissionen framhålla, att fastighetsägarna otvivelaktigt enligt bestämmelserna i paragraferna 23 a och 49 a i hälsovårdsstadgan kunna åläggas att i viss utsträckning på egen bekostnad vidtaga dylika åtgärder. Där dylik skyldighet redan föreligger enligt hälsovårdsstadgan, bör något bidrag av allmänna medel för närvarande icke utgå. Då åtskilliga fall torde uppkomma, där rättsäkringsåtgärderna skulle bli så kostsamma eller där förhållandena eljest äro sådana, att fastighetsägaren ej kan åläggas att utföra erforderliga rättsäkringsåtgärder, torde staten emellertid, med hänsyn till vikten av att rättsäkringsåtgärderna genomföras över hela försöksområdet, böra kunna lämna bidrag till dylika åtgärder. Livsmedelskommissionen anser därför önskvärt, att visst belopp skall ställas till förfogande av allmänna medel för att utbetalas för genomförande av rättsäkring å byggnader i sådana fall som nu nämnts. Kommissionen anser för sin del, att det av medicinalstyrelsen förslagsvis angivna beloppet av 4 000 kronor knappast kan tänkas bli tillräckligt för ändamålet utan bör höjas till 10 000 kronor.

På sätt de sakkunniga föreslagit torde vidare åt ett centralt laboratorium böra uppdragas att under det försöksverksamheten pågår företaga stickprovsundersökningar av de i allmänna handeln förekommande råttutrotningsmedlen. Det synes ligga närmast till hands att dessa undersökningar utföras å institutet för folkhälsan. Såsom medicinalstyrelsen påpekat, torde det organ, som utför dessa stickprovsundersökningar, även böra slå allmänheten till tjänst med att på begäran mot avgift företaga undersökning av insända råttutrotningsmedel.

Kostnaderna för försöksverksamheten synas — med höjning på vissa poster av de av de sakkunniga upptagna beloppen — kunna beräknas till följande belopp:

Anställande av en konsulent för råttutrotningsärenden under ett år	kronor	10 000
Expenser i samband med konsulentverksamheten	»	2 000
Resekostnader för konsulenten	»	3 500
Kostnader för försöksutrotning av råttor inom två områden..	»	8 000
Bidrag till råttsäkring av byggnader	»	10 000
Kostnader för upplysningsverksamhet	»	6 500

Summa kronor 40 000.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer kommissionen, att Kungl. Maj:t ville

dels till medicinalstyrelsens förfogande ställa ett belopp av 40 000 kronor att användas för försöksverksamhet för utrotning av råttor och möss i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som föreslagits av de sakkunniga med de ändringar däri, som angivits i medicinalstyrelsens yttrande och i kommissionens skrivelse;

dels låta verkställa en allsidig utredning angående mera permanenta åtgärder för bekämpande av råttor och möss;

dels ock uppdraga åt statens institut för folkhälsan att tills vidare genom stickprovsundersökningar utöva kontroll över de i handeln förekommande råttutrotningsmedlen.

Slutligen har *medicinalstyrelsen* i utlåtande den 9 mars 1945 anmält, att styrelsen livligt förordade bifall till de av livsmedelskommissionen sålunda framförda förslagen.

Utskottet.

Tillräcklig utredning synes föreligga för påbörjande av den i motionerna avsedda verksamheten för utrotning av råttor och möss. Då det är önskvärt att ytterligare uppskov ej åsamkas av brist på medel tillstyrker utskottet, att riksdagen ställer det i motionerna föreslagna beloppet till Kungl. Maj:ts förfogande att användas i huvudsaklig överensstämmelse med livsmedelskommissionens förslag. Vid början av denna försöksverksamhet synes dock ej erforderligt, att riksdagen giver närmare direktiv rörande verksamhetens bedrivande, varför Kungl. Maj:t bör vara oförhindrad att vidtaga de jämkningar, som må finnas påkallade. Utskottet förutsätter, att redogörelse vid lämplig tidpunkt lämnas för vidtagna åtgärder.

För här ifrågavarande ändamål torde under femte huvudtiteln uppföras ett obetecknat anslag under rubriken utrotning av råttor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 2 och II: 2 till *Utrotning av råttor* under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

Stockholm den 19 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 240.